

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д.н. Стоил Мавродиев, Югозападен университет „Неофит Рилски“,
Благоевград**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор“

по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.2. Психология

докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“

Автор: МАГИДА АБУ АЯШ МУРАД

**Тема: „Влияние на поредността на раждането на арабските деца в Израел
върху тяхното личностно развитие“**

Научен ръководител: проф. д.н. Румен Стаматов

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният от Магида Мурад комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му, включва всички необходими документи, в т.ч. автореферат и публикации по темата. Процедурата е законосъобразна.

2. Актуалност на тематиката

В своето проучване Магида Мурад се обръща към един сложен проблем, който е разположен в полето на психологията на развитието, тъй като поредността на раждането не е просто демографски или статистически въпрос, а има редица психологични измерения. Докторантката показва, че феномените на развитието могат да се осмислят в контекста на един холистичен модел, включващ културални, социални и личностни измерения. Проблемът се поставя и в пространството на функционирането на еврейската държава, в частност на нейните етноси. Акцентира се и върху перманентния близкоизточен конфликт, който също детерминира преживяванията на хората и модулира тяхното личностно формиране и индивидуалност.

Всичко това ми дава основание да определя темата на дисертацията и изследователският подход като актуални и значими за психологичната наука, и практика.

3. Познаване на проблема

Магида Мурад има отлична осведоменост и изграден научен подход към визираните въпроси. Същите са изследвани в тяхната сложност и многоплановост, което е позволило да бъде очертана феноменологията на развитието, детерминирана от поредността на раждането.

Безспорна е нейната компетентност, тъй като по убедителен начин успява да ни покаже, че научният проблем е едновременно универсален, но в същото време е специфичен за израелската, в частност – арабска култура.

4. Методика на изследването

Изследователският подход, в т.ч. методите за емпиричното събиране на данни са релевантни на целта и концепцията на научния труд. Статистическите процедури също съответстват на целта на изследването.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд има класическа структура. Теоретичният анализ е компетентно изследване на конструкти като „поредност на раждането“, „личностно развитие“, „първородно дете“, „личност“, както и някои личностни модели.

Сложността на проблема се допълва и от начина на живот в изследваните етноси, както и от геополитическото функциониране на държавата Израел.

Дизайнът на изследването разкрива една добре осмислена концепция на труда. Оригинален е подходът при представянето на хипотезите като алтернативи.

Получени са данни относно личностните черти с най-голяма относителна тежест при арабските и еврейски деца и се установява, че етническата

идентичност няма силно влияние върху това. Установява се, че реда на раждане върху личностните черти сред израелските деца има положителен и значим ефект върху личностните черти невротизъм и екстраверсия.

В анализът на резултатите коректно се посочва коя от алтернативните хипотези се потвърждава, и коя се отхвърля.

Магида Мурад демонстрира добри аналитични способности при качествения анализ на получените статистически данни. Потвърждение за този извод е дискусията на получените резултати.

Трябва да се подчертае и програмата за интервенция на дистреса при децата и обучението им в съответни компетентности.

Направените изводи и обобщения са коректни по отношение на емпиричните резултати. Същите имат характеристиката на приноси, и ги приемам като такива.

Резултатите и приносите обогатяват и конкретизират съществуващи знания. Същите имат теоретични и практически измерения и значение.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторантката

Представените 3 публикации са пряко свързани с темата на дисертацията.

Нямам съмнение, че дисертационният труд е лично дело на докторантката. Приносите и получените резултати са нейна лична заслуга.

7. Автореферат

В структурно и съдържателно отношение авторефератът отразява коректно основните моменти на дисертацията. Представени са основните теоретични постановки, дизайна и резултатите от собственото проучване.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам дисертационният труд да бъде публикуван под формата на монография.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Магида Мурад е реализиран на високо научно равнище. Същият съдържа оригинални приноси.

Докторантката притежава задълбочена психологична подготовка и изследователски компетентности.

Предвид на горното, убедено давам своята положителна оценка и ще гласувам ЗА присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на МАГИДА АБУ АЯШ МУРАД по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология; докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

08.04.2024 г.

Изготвил становището: .....

доц. д.н. С. Мавродиев